

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ LICA κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 74279/10)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

17 Ιουλίου 2012

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Lica κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο,*

Peer Lorenzen,

Khanlar Hajiyev,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Λινό-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Erik Møse, *δικαστές,*

και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 26 Ιουνίου 2012,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 74279/10) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από έναν Αλβανό υπήκοο, τον κύριο Arben Lica («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 3 Δεκεμβρίου 2010 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από την κυρία Π. Μασουρίδου, δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κυρία Φ. Δεδούση, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κύριο Δ. Καλόγηρο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Έχοντας ενημερωθεί για το δικαίωμά της να λάβει μέρος στη διαδικασία (άρθρα 36 § 1 της Σύμβασης και 44 § 1 του κανονισμού), η αλβανική κυβέρνηση δεν απάντησε.

3. Ο προσφεύγων παραπονείται για τις συνθήκες κράτησής του στην Αστυνομική Διεύθυνση Πατρών, για την προσωρινή κράτησή του ενόψει

της απέλασής του και για τη νομιμότητα της κράτησής του (άρθρα 3, 13 και 3 σε συνδυασμό, 5 § 1 και 5 § 4 της Σύμβασης.

4. Στις 27 Μαΐου 2011, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση. Όπως επιτρέπει το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφασίσθηκε επιπλέον να αποφανθεί το τμήμα συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο προσφεύγων έχει γεννηθεί το 1980 και κατοικεί στην Σκάλα (Λακωνία).

6. Ο προσφεύγων διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα από το 2003. Η τελευταία άδεια διαμονής του ίσχυε από τις 29 Φεβρουαρίου 2008 έως τις 27 Φεβρουαρίου 2010. Στις 20 Απριλίου 2010, κατέθεσε αίτηση ανανέωσης της άδειας διαμονής του. Η εκπρόθεσμη κατάθεση αυτής οφειλόταν στο ότι είχε νοσηλευθεί από τις 23 Φεβρουαρίου έως τις 6 Μαρτίου 2010.

7. Εν τω μεταξύ, στις 17 Απριλίου 2010, ο προσφεύγων μετέβη ακτοπλοϊκώς στην Ιταλία, όπου είχε υποβληθεί κατά το παρελθόν σε εγχείριση, προκειμένου να επισκεφθεί τον ιατρό που τον είχε χειρουργήσει. Στην Ιταλία, οι αρχές δεν του επέτρεψαν να αποβιβασθεί και τον έστειλαν πίσω στην Ελλάδα με το ίδιο πλοίο.

8. Κατά την άφιξή του στο λιμάνι της Πάτρας, έδειξε στις ελληνικές αρχές το διαβατήριό του στο οποίο φαινόταν η άδεια διαμονής που είχε λήξει. Κατόπιν τούτου, συνελήφθη από τις ελληνικές αρχές.

9. Με απόφαση της 19^{ης} Απριλίου 2010, ο διευθυντής της Αστυνομικής Διεύθυνσης Αχαΐας διέταξε την προσωρινή κράτηση του προσφεύγοντος. Η απόφαση ανέφερε ότι ο προσφεύγων είχε εισέλθει παρανόμως στην Ελλάδα σε άγνωστη ημερομηνία, ότι δε διέθετε άδεια διαμονής, κατά παράβαση του νόμου 3386/2005, και ότι υπήρχε κίνδυνος διαφυγής.

10. Σύμφωνα με τον προσφεύγοντα, κατά την ημερομηνία θέσης του υπό κράτηση στην Αστυνομική Διεύθυνση Πατρών, ο αριθμός κρατουμένων στα κρατητήρια της Διεύθυνσης ανερχόταν σε πενήντα ή εξήντα άτομα, ενώ η χωρητικότητα περιοριζόταν σε δεκαπέντε. Οι τοξικομανείς, συχνά σε κατάσταση στερητικού συνδρόμου, κρατούνταν με τους υπόλοιπους, ο χώρος δεν καθαριζόταν, δεν υπήρχε ντους, χαρτί τουαλέτας ή σαπούνι, ούτε εξαερισμός ή φυσικός φωτισμός. Οι κρατούμενοι δεν είχαν τη δυνατότητα εξόδου ή σωματικής άσκησης και ο αριθμός κρεβατιών δεν ήταν επαρκής.

11. Ο προσφεύγων κρατήθηκε στην Αστυνομική Διεύθυνση Πατρών από τις 19 Απριλίου έως τις 3 Μαΐου 2010, κατόπιν από τις 8 Μαΐου έως τις 13 Μαΐου 2010. Από τις 4 Μαΐου έως τις 7 Μαΐου 2010, κατόπιν από τις 14 Μαΐου έως τις 23 Μαΐου, μεταφέρθηκε και κρατήθηκε στο 5^ο αστυνομικό τμήμα Πατρών, κατόπιν από τις 29 Μαΐου έως τις 3 Ιουνίου 2010 στο 4^ο αστυνομικό τμήμα.

12. Στις 22 Απριλίου 2010, ο διευθυντής της Αστυνομικής Διεύθυνσης Αχαΐας διέταξε την απέλαση του προσφεύγοντος και τη διατήρηση της κράτησης του για περίοδο που δεν μπορούσε να υπερβεί τους έξι μήνες για τον λόγο ότι υπήρχε κίνδυνος να διαφύγει (απόφαση αριθ. 616).

13. Στις 26 Απριλίου 2010, μία δικηγόρος του συλλόγου Πατρών ανέλαβε την εκπροσώπηση του προσφεύγοντος.

14. Στις 26 Απριλίου 2010, ο προσφεύγων υπέβαλε, μέσω της δικηγόρου του, αντιρρήσεις κατά την προσωρινής κράτησής του, οι οποίες απορρίφθηκαν με απόφαση (αριθ. 986) της 28^{ης} Απριλίου 2010 της προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου Πατρών. Η πρόεδρος απέρριψε αυτές τις αντιρρήσεις σημειώνοντας ότι ο προσφεύγων είχε συλληφθεί στην Πάτρα, κατά την επιστροφή του από την Ιταλία όπου δεν είχε γίνει δεκτός, και ότι οι βεβαιώσεις στέγασης και εργασίας, καθώς και οι παλιές άδειες διαμονής του, δεν αρκούσαν για να αποδείξουν ότι διέθετε σταθερή και μόνιμη κατοικία στην Ελλάδα που θα επέτρεπε τον εύκολο εντοπισμό του σε περίπτωση απελευθέρωσής του.

15. Στις 27 Απριλίου 2010, ο προσφεύγων άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης απέλασης αριθ. 616 ενώπιον του γενικού αστυνομικού διευθυντή της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ο οποίος απέρριψε την προσφυγή στις 29 Απριλίου 2010. Ο γενικός διευθυντής υπογράμμιζε ότι ο προσφεύγων δεν είχε προσκομίσει κανένα στοιχείο ικανό να νομιμοποιήσει τη διαμονή του στην Ελλάδα. Η αίτηση ανανέωσης της άδειας διαμονής που είχε καταθέσει στις 20 Απριλίου 2010 ήταν εκπρόθεσμη και δεν περιελάμβανε όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Λαμβανομένων υπόψη αυτών των στοιχείων, δε συνέτρεχε λόγος να ληφθεί υπόψη η βεβαίωση νοσηλείας από τις 23 Φεβρουαρίου έως τις 6 Μαρτίου 2010.

16. Στις 3 Μαΐου 2010, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Πατρών αίτηση ακύρωσης της απόφασης απέλασης αριθ. 616 και αίτηση αναστολής αυτής στην οποία πρόσθεσε αίτηση προσωρινής διαταγής αναστολής εκτέλεσης (άρθρο 52 § 5 του κάτωθι αναφερόμενου προεδρικού διατάγματος αριθ. 18/1989).

17. Στις 7 Μαΐου 2010, το διοικητικό πρωτοδικείο έκανε δεκτή την αίτηση προσωρινής διαταγής και διέταξε την αναστολή εκτέλεσης της απόφασης αριθ. 616 καθώς και της απόφασης της 29^{ης} Απριλίου 2010 του γενικού αστυνομικού διευθυντή της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Εν τούτοις, ο προσφεύγων δεν αφέθηκε ελεύθερος.

18. Στις 11 Μαΐου 2010, ο προσφεύγων, στηριζόμενος στο άρθρο 76 § 5 του νόμου 3386/2005, επανήλθε ενώπιον της προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου για να αιτηθεί την ακύρωση της προαναφερόμενης απόφασης αριθ. 986 της 28^{ης} Απριλίου 2010 και την απελευθέρωσή του. Στηριζόταν στην απόφαση της 7^{ης} Μαΐου 2010 η οποία διέτασσε την αναστολή της εκτέλεσης των επίδικων μέτρων. Με την απόφαση αριθ. 1125/2010 της ίδιας ημέρας, η πρόεδρος απέρριψε την αίτηση για τον λόγο ότι η απόφαση της 7^{ης} Μαΐου δεν αποτελούσε νέο στοιχείο που αιτιολογούσε την ακύρωση της προηγούμενης απόφασης, ιδίως διότι ο προσφεύγων δεν είχε αποδείξει την πρόθεσή του να εγκατασταθεί μόνιμα στην διεύθυνση που είχε υποδείξει.

19. Στις 17 Μαΐου 2010, ο προσφεύγων, μέσω της δικηγόρου, προσέφυγε εκ νέου ενώπιον της προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου

για να αιτηθεί αυτή τη φορά την ακύρωση της απόφασης της 11^{ης} Μαΐου. Στις 20 Μαΐου 2010, η πρόεδρος απέρριψε αυτή την αίτηση. Έκρινε ότι δυνάμει του εφαρμοστέου εσωτερικού δικαίου, μία τέτοια αίτηση ακύρωσης μπορούσε να ασκηθεί μόνο μία φορά. Ωστόσο, ο προσφεύγων είχε ήδη ασκήσει μία τέτοια αίτηση, η οποία είχε απορριφθεί στις 11 Μαΐου 2010.

20. Στις 27 Μαΐου 2010, ο προσφεύγων παραιτήθηκε από την διαδικασία ακύρωσης που εκκρεμούσε ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Πατρών. Εξηγεί ότι ήλπιζε ότι θα απελαυνόταν έτσι στην Αλβανία, κάτι που θα έθετε τέλος στην κράτησή του και στη σωματική και ψυχική ταλαιπωρία του.

21. Στις 28 Μαΐου 2010, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο Πατρών με έντονους πόνους. Διαγνώστηκε πνευμονία και χρειάστηκε να γίνουν συμπληρωματικές εξετάσεις προκειμένου να εξακριβωθεί ότι δεν έπασχε από φυματίωση. Επέστρεψε στο κελί του στο 4^ο αστυνομικό τμήμα Πατρών στις 29 Μαΐου.

22. Στις 2 Ιουνίου 2010, ο προσφεύγων κατέθεσε, στη βάση του άρθρου 76 § 5 του νόμου αριθ. 3386/2005, μία νέα αίτηση ακύρωσης της απόφασης αριθ. 986 της 28^{ης} Απριλίου 2010 της προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου. Ζητούσε να αφεθεί ελεύθερος.

23. Στις 3 Ιουνίου 2010, η πρόεδρος του διοικητικού πρωτοδικείου έκανε δεκτή την αίτηση και διέταξε την απελευθέρωση του προσφεύγοντος. Διαπίστωσε την ύπαρξη νέων στοιχείων που αιτιολογούσαν την ακύρωση σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 76 του νόμου αριθ. 3386/2005. Επεσήμανε τα σοβαρά προβλήματα υγείας του προσφεύγοντος (την πνευμονία για την οποία είχε νοσηλευθεί από τις 23 Φεβρουαρίου έως τις 6 Μαρτίου 2010), τη μεταφορά του στο νοσοκομείο Πατρών στις 28 Μαΐου 2010, και την αίτησή του της 20^{ης} Απριλίου 2010 για ανανέωση της άδειας διαμονής του και της οποίας η εξέταση εκκρεμούσε.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

A. Ο νόμος αριθ. 3386/2005

24. Τα εφαρμοστέα άρθρα του νόμου αριθ. 3386/2005 προβλέπουν:

Άρθρο 2

«1. Οι διατάξεις του νόμου αυτού δεν έχουν εφαρμογή:

(...)

γ) στους πρόσφυγες και στα πρόσωπα που έχουν υποβάλει αίτηση για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, κατά την έννοια της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 (...).»

Άρθρο 76

«1. Η διοικητική απέλαση αλλοδαπού επιτρέπεται εφόσον:

(...)

γ. Η παρουσία του στο ελληνικό έδαφος είναι επικίνδυνη για τη δημόσια τάξη ή την ασφάλεια της χώρας.

2. Η απέλαση διατάσσεται με απόφαση του οικείου Αστυνομικού Διευθυντή και (...) αφού προηγουμένως δοθεί στον αλλοδαπό προθεσμία τουλάχιστον σαράντα οκτώ ωρών για να υποβάλει τις αντιρρήσεις του.

3. Εφόσον ο αλλοδαπός εκ των εν γένει περιστάσεων κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη, με απόφαση των οργάνων της προηγούμενης παραγράφου, διατάσσεται η προσωρινή κράτησή του μέχρι την έκδοση, εντός τριών ημερών, απόφασης ως προς την απέλασή του (...). Ο αλλοδαπός που κρατείται (...) μπορεί να προβάλει και αντιρρήσεις κατά της απόφασης κράτησής του ενώπιον του προέδρου (...) του διοικητικού πρωτοδικείου (...).

4. Σε περίπτωση που ο προς απέλαση αλλοδαπός δεν κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή ο πρόεδρος του διοικητικού πρωτοδικείου διαφωνεί ως προς την κράτησή του, με την ίδια απόφαση τάσσει σε αυτόν προθεσμία προς αναχώρηση, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τριάντα ημέρες.

5. Η κατά τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου αυτού απόφαση μπορεί να ανακληθεί ύστερα από αίτηση των διαδίκων, αν η αίτηση ανάκλησης στηρίζεται σε νέα στοιχεία (...).»

Άρθρο 77

«Κατά της απόφασης απέλασης δικαιούται ο αλλοδαπός να προσφύγει μέσα σε προθεσμία πέντε ημερών από την κοινοποίησή της στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης (...). Η σχετική απόφαση εκδίδεται μέσα σε τρεις εργάσιμες ημέρες από την άσκηση της προσφυγής. Η άσκηση προσφυγής συνεπάγεται την αναστολή εκτέλεσης της απόφασης. Σε περίπτωση κατά την οποία με την απόφαση απέλασης έχει διαταχθεί και η κράτηση, η αναστολή αφορά μόνο την απέλαση.»

Άρθρο 79

«1. Απαγορεύεται η απέλαση, εφόσον ο αλλοδαπός:
(...)

δ) έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας ή έχει ζητήσει την παροχή ασύλου, υπό την επιφύλαξη των άρθρων 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 (...).»

Άρθρο 83

«1. Ο υπήκοος τρίτης χώρας, που εξέρχεται ή επιχειρεί να εξέλθει από το ελληνικό έδαφος ή εισέρχεται ή επιχειρεί να εισέλθει σε αυτό χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ.

(...)

2. Αν ο υπήκοος τρίτης χώρας εισέλθει στο ελληνικό έδαφος ή εξέλθει από αυτό χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, στον

οποίο αναφέρει σχετικώς χωρίς καθυστέρηση, μπορεί (...) να απόσχει από την ποινική δίωξη για την πράξη αυτήν (...)».

B. Το προεδρικό διάταγμα αριθ. 18/1989

25. Το άρθρο 52 § 5 του προεδρικού διατάγματος αριθ. 18/1989, όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 34 § 3 του νόμου αριθ. 3772/2009 έχει ως εξής:

«(...)

5. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ή του αρμόδιου Τμήματος μπορεί να εκδώσει προσωρινή διαταγή αναστολής εκτελέσεως, η οποία καταχωρίζεται κάτω από την αίτηση. Στην περίπτωση αυτή, ορίζεται αμέσως εισηγητής και δικάσιμος για την εκδίκαση της αιτήσεως ακυρώσεως και γίνονται, με επιμέλεια του αιτούντος, οι κατά την παράγραφο 3 κοινοποιήσεις.

Για την έκδοση προσωρινής διαταγής αποφαινεται ο Πρόεδρος, το ταχύτερο δυνατόν μετά την προσκόμιση του αποδεικτικού κοινοποίησης (...) Ο Υπουργός ή το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου μπορούν να διατυπώσουν τις απόψεις τους μέσα σε πέντε (5) εργάσιμες ημέρες από την κοινοποίηση. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις ο Πρόεδρος αποφαινεται χωρίς τις πιο πάνω κοινοποιήσεις, οι οποίες, σε περίπτωση εκδόσεως προσωρινής διαταγής, γίνονται από τον αιτούντα αμέσως (...)».

26. Το άρθρο 6 της υπουργικής απόφασης 4803/13/7/18.26/6/1992 σχετικά με τον «καθορισμό των λεπτομερειών για την εκτέλεση αποφάσεων απέλασης αλλοδαπών» προβλέπει:

«Οι προς απέλαση αλλοδαποί κρατούνται στα κρατητήρια των αστυνομικών υπηρεσιών ή σε άλλους κατάλληλους χώρους που καθορίζονται με διαταγή του υπουργού Δημοσίας Τάξεως. Σε ότι αφορά τη διατροφή, περίθαλψη και την εν γένει μεταχείρισή τους ισχύουν ότι και για τους λοιπούς κρατούμενους.»

27. Το άρθρο 66 § 6 του διατάγματος 141/1991 σχετικά με τις αρμοδιότητες των οργάνων του υπουργείου Δημοσίας Τάξεως έχει ως εξής:

«Στα αστυνομικά κρατητήρια δεν επιτρέπεται η κράτηση υποδίκων ή καταδίκων που προορίζονται για Σωφρονιστικό Κατάστημα, με εξαίρεση τον απολύτως αναγκαίο πριν την μεταγωγή χρόνο και εφόσον δεν είναι δυνατή η απευθείας μεταγωγή και παράδοση σ' αυτό.»

III. ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ

28. Κατόπιν της επίσκεψής της στην Ελλάδα, από τις 17 έως τις 29 Σεπτεμβρίου 2009, η Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT) σημείωνε στην έκθεσή της που δημοσιεύθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2010, ότι στις εκθέσεις της που συντάχθηκαν κατόπιν των επισκέψεών της το 2005, 2007 και 2008, είχε χαρακτηρίσει «ζοφερές» τις συνθήκες κράτησης στα αστυνομικά τμήματα και τα κέντρα κράτησης αλλοδαπών στα σύνορα, λόγω του υπερβολικού υπερπληθυσμού, των ανεπαρκών υλικών συνθηκών, της έλλειψης εξαερισμού και των προβλημάτων υγιεινής. Κατά την επίσκεψή της το 2009, η CPT διαπίστωνε ότι οι διαπιστώσεις τις οποίες είχε κάνει τότε συνέχιζαν να ισχύουν για την πλειοψηφία των εν λόγω αστυνομικών τμημάτων και κέντρων κράτησης, όπως, μεταξύ άλλων, η Αστυνομική Διεύθυνση Πατρών όπου 24 κρατούμενοι διέμεναν σε τέσσερα κελιά συνολικού εμβαδού μικρότερου από 30 τετραγωνικά μέτρα (παράγραφοι 48-49 της έκθεσης).

29. Σε πολυάριθμες εγκαταστάσεις, μεταξύ των οποίων η Αστυνομική Διεύθυνση Πατρών, υπήρχαν κρατούμενοι που δεν μπορούσαν να προμηθευθούν στρώματα. Οι κρατούμενοι παραπονούνταν για τη δυσκολία διατήρησης της προσωπικής τους καθαριότητας. Στην καλύτερη των περιπτώσεων, υπήρχε περιορισμένη πρόσβαση σε ντους, για τα οποία παρέχονταν σαπούνι και σαμπουάν σε περιορισμένη ποσότητα, αλλά άλλα προϊόντα υγιεινής, όπως οδοντόκρεμα και χαρτί τουαλέτας, έπρεπε να αγοραστούν ή να παρασχεθούν από εκείνους που είχαν χρήματα. Η έλλειψη

ζεστού νερού εμπόδιζε τους κρατούμενους να πλένουν τα ρούχα τους, γεγονός που υπομόνευε ακόμα περισσότερο την προσωπική υγιεινή ιδίως εκείνων που κρατούνταν για μακροχρόνιες περιόδους (παράγραφος 53 της έκθεσης).

30. Η έλλειψη πρόσβασης στο φυσικό φως και η παντελής απουσία ή η κραυγαλέα έλλειψη τεχνητού φωτισμού παρατηρούνταν σε μεγάλο τμήμα των αστυνομικών τμημάτων, μεταξύ των οποίων η Αστυνομική Διεύθυνση Πατρών (παράγραφος 55 της έκθεσης).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 3 ΚΑΙ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

31. Ο προσφεύγων παραπονείται για τις συνθήκες κράτησής του στα κρατητήρια της Αστυνομικής Διεύθυνσης Πατρών και σε εκείνα του 4^{ου} και του 5^{ου} αστυνομικού τμήματος της πόλης αυτής. Παραπονείται επίσης για την απουσία αποτελεσματικού ενδίκου μέσου για να παραπονεθεί για τις συνθήκες κράτησής του. Επικαλείται τα άρθρα 3 και 13 της Σύμβασης, τα οποία έχουν ως εξής:

Άρθρο 3

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχείρισιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς.»

Άρθρο 13

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

A. Επί του παραδεκτού

32. Στις παρατηρήσεις της σε απάντηση σε εκείνες του προσφεύγοντος, η Κυβέρνηση υποστηρίζει, για πρώτη φορά, ότι ο προσφεύγων δεν εξάντλησε τα εθνικά ένδικα μέσα διότι ουδέποτε παραπονήθηκε για τις συνθήκες κράτησής του ούτε στις αντιρρήσεις του περί της κράτησής του ούτε με οποιοδήποτε άλλο μέσο.

33. Στις παρατηρήσεις του σχετικά με την επικαλούμενη παραβίαση του άρθρου 13, ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προβλέπει κανένα ένδικο μέσο για να παραπονεθεί κάποιος για τις συνθήκες κράτησης.

34. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η βάση του κανόνα της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων που διατυπώνεται στο άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης συνίσταται στο ότι, πριν να προσφύγει ενώπιον διεθνούς δικαστηρίου, ο προσφεύγων πρέπει να έχει δώσει στο υπεύθυνο Κράτος την δυνατότητα να επανορθώσει τις επικαλούμενες παραβιάσεις με τα εθνικά μέσα, χρησιμοποιώντας τα δικαστικά βοηθήματα που προσφέρονται από την εθνική νομοθεσία αρκεί αυτά να αποδεικνύονται αποτελεσματικά και επαρκή (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Fressoz et Roire κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 29183/95, § 37, CEDH 1999-I). Πράγματι, το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης προβλέπει την εξάντληση μόνο των ενδίκων μέσων που σχετίζονται με τις επίδικες παραβιάσεις και είναι διαθέσιμα και επαρκή. Πρέπει να υπάρχουν σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας, όχι μόνον στην θεωρία, αλλά και στην πράξη, άλλως στερούνται της απαιτούμενης αποτελεσματικότητας και προσβασιμότητας. Το εναγόμενο Κράτος έχει την ευθύνη να καταδείξει ότι οι απαιτήσεις αυτές εκπληρώνονται (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Dalia κατά Γαλλίας*, 19 Φεβρουαρίου 1998, § 38, *Recueil* 1998-I).

35. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι πρέπει να εφαρμόζει τον κανόνα της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις περιστάσεις: το μηχανισμό διαφύλαξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου που τα συμβαλλόμενα Μέρη έχουν συμφωνήσει να εγκαθιδρύσουν. Έχει έτσι αναγνωρίσει ότι αυτός ο κανόνας πρέπει να

εφαρμόζεται με μία σχετική ευελιξία και χωρίς υπερβολική τυπολατρεία (βλέπε, μεταξύ πολλών, *Cardot κατά Γαλλίας*, 19 Μαρτίου 1991, § 34, série A no 200, και *Castells κατά Ισπανίας*, 23 Απριλίου 1992, § 27, série A no 232).

36. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι ο νόμος αριθ. 3386/2005 επιτρέπει στα δικαστήρια να εξετάζουν την απόφαση κράτησης ενός παράνομου μετανάστη μόνο στη βάση του κινδύνου διαφυγής του ή του κινδύνου για τη δημόσια τάξη. Τα δικαστήρια δεν έχουν την εξουσία δυνάμει του παραπάνω νόμου να εξετάζουν τις συνθήκες διαβίωσης στα κέντρα κράτησης για παράνομους αλλοδαπούς και να διατάσσουν την απελευθέρωση ενός κρατουμένου υπό αυτό το πρίσμα (βλέπε *A.A. κατά Ελλάδας*, αρ. 12186/08, § 47, 22 Ιουλίου 2010 και *R.U. κατά Ελλάδας*, αριθ. 2237/08, § 61, 7 Ιουνίου 2011).

37. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο κρίνει χρήσιμο να υπενθυμίσει καταρχήν ότι έχει ήδη διαπιστώσει το απαράδεκτο προσφυγών που αφορούσαν τις συνθήκες κράτησης στις ελληνικές φυλακές, λόγω μη εξάντλησης από την πλευρά των προσφευγόντων των ενδίκων μέσων που τους πρόσφερε το εθνικό δίκαιο. Ειδικότερα, στις αποφάσεις *Βάδεν κατά Ελλάδας* (αριθ. 35115/03, §§ 30-33, 29 Μαρτίου 2007) και *Τσιβής κατά Ελλάδας* (αριθ. 11553/05, §§ 18-20, 6 Δεκεμβρίου 2007), σημείωσε ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν χρησιμοποιήσει τα ένδικα μέσα που προβλέπουν το άρθρο 572 του κώδικα ποινικής δικονομίας σε συνδυασμό με την υπουργική απόφαση αριθ. 58819/2003 (προσφυγή στον εισαγγελέα τον αρμόδιο για την εκτέλεση των ποινών και την εφαρμογή των μέτρων ασφαλείας) και τα άρθρα 6 και 86 του νόμου αριθ. 2776/1999 (αίτηση στο συμβούλιο των φυλακών και προσφυγή στο δικαστήριο εκτέλεσης των ποινών).

38. Αντίθετα με τις προαναφερόμενες αποφάσεις, στην πρόσφατη απόφαση *Νησιώτης κατά Ελλάδας* (αριθ. 34704/08, 10 Φεβρουαρίου 2011), το Δικαστήριο, συντασσόμενο με τις αποφάσεις *Mamedova κατά Ρωσίας* (αριθ. 7064/05, § 56, 1^η Ιουνίου 2006) και *Kalachnikov κατά Ρωσίας* (déc.) (αριθ. 47095/99, CEDH 2001-XI (αποσπάσματα)), απέρριψε την ένσταση της Κυβέρνησης που ελκόταν από τον κανόνα της εξάντλησης των εθνικών

ενδίκων μέσων. Έκρινε, ειδικότερα, ότι ο προσφεύγων δεν παραπονείται μόνο για την προσωπική κατάστασή του, αλλά υποστήριξε ότι θιγόταν προσωπικά από τις συνθήκες που επικρατούσαν εντός των φυλακών. Το Δικαστήριο κατέληξε ότι τα υποδειχθέντα από την Κυβέρνηση ένδικα μέσα δεν επαρκούσαν από μόνα τους για να επανορθώσουν την καταγγελλόμενη κατάσταση (προαναφερόμενη απόφαση *Νησιώτης*, § 29). Η διαπίστωση αυτή έχει εφαρμογή *mutatis mutandis* στην παρούσα υπόθεση, η οποία αφορά τις συνθήκες κράτησης στην Αστυνομική Διεύθυνση Πατρών.

39. Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι ο προσφεύγων δε διέθετε αποτελεσματικό ένδικο μέσο μέσω του οποίου θα είχε μπορέσει να παραπονεθεί για τις συνθήκες κράτησής του. Θα πρέπει λοιπόν το Δικαστήριο να απορρίψει την ένσταση της Κυβέρνησης την ελκόμενη από τη μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων με αντικείμενο τις συνθήκες κράτησής του.

40. Το Δικαστήριο διαπιστώνει, επιπλέον, ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής δεν είναι προδήλως αβάσιμο υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3(α) της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει επιπλέον ότι αυτό δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτό.

B. Επί της ουσίας

41. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι τα κελιά της Αστυνομικής Διεύθυνσης Πατρών έχουν εμβαδόν 61 τετραγωνικά μέτρα και χωρητικότητα δώδεκα κρατουμένων, χωρητικότητα η οποία τηρείτο κατά την περίοδο κράτησης του προσφεύγοντος. Τα κελιά του 5^{ου} και του 4^{ου} αστυνομικού τμήματος έχουν εμβαδόν 25 και 60 τετραγωνικά μέτρα αντίστοιχα και χωρητικότητα 4 κρατουμένων το ένα και 10 κρατουμένων το άλλο, χωρητικότητα η οποία τηρείτο κατά την περίοδο κράτησης του προσφεύγοντος. Όλα τα κελιά διαθέτουν κοινή τουαλέτα και ζεστό νερό. Υπεύθυνες για τη σίτιση των κρατουμένων είναι οι αρχές και αυτή περιλαμβάνει πρωινό, μεσημεριανό και βραδινό.

42. Επικαλούμενη την απόφαση *Štruckl και λοιποί κατά Σλοβενίας* (αριθ. 5903/10, 6003/10, 6544/10, § 67, 22 Οκτωβρίου 2011), η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ισχυρισμοί σχετικοί με τις συνθήκες κράτησης οι οποίοι εκτίθενται με τη μορφή γενικόλογων κρίσεων, χωρίς να σχετίζονται με τα πραγματικά περιστατικά της προκειμένης υπόθεσης, δεν αρκούν για να στηρίζουν μία παραβίαση του άρθρου 3. Οι αποσπασματικές παραπομπές του προσφεύγοντος στην έκθεση που συνέταξε η CPT κατόπιν της επίσκεψής της στην Αστυνομική Διεύθυνση Πατρών το 2009 δε συνιστούν από μόνες τους αποδείξεις ως προς τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος από τις 19 Απριλίου έως τις 3 Μαΐου 2010.

43. Ο προσφεύγων υποστηρίζει καταρχήν, με γενικόλογο τρόπο, ότι υπάρχει στην Ελλάδα μία πάγια και διαρκής πρακτική κράτησης των παράνομων αλλοδαπών για παρατεταμένες περιόδους και τούτο σε κρατητήρια τα οποία στην πλειονότητα των ελληνικών πόλεων, συμπεριλαμβανομένης της Πάτρας, είναι ακατάλληλα. Υπογραμμίζει ότι αυτή η πρακτική έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο εκθέσεων διεθνών, εθνικών, κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων.

44. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι στην Αστυνομική Διεύθυνση Πατρών ο αριθμός κρατουμένων στα κρατητήρια της Διεύθυνσης ανερχόταν, όταν αυτός διέμενε εκεί, σε πενήντα ή εξήντα άτομα, ενώ η χωρητικότητα περιοριζόταν σε δεκαπέντε. Οι τοξικομανείς, συχνά σε κατάσταση στερητικού συνδρόμου, κρατούνταν με τους υπόλοιπους, ο χώρος δεν καθαριζόταν, δεν υπήρχε ντους, χαρτί τουαλέτας ή σαπούνι, ούτε εξαερισμός ή φυσικός φωτισμός. Οι κρατούμενοι δεν είχαν τη δυνατότητα εξόδου ή σωματικής άσκησης και ο αριθμός κρεβατιών δεν ήταν επαρκής.

Υποστηρίζει ότι προτού μεταφερθεί στην Διεύθυνση αυτή, κρατήθηκε σε μεταλλικό κοντέινερ στο λιμάνι της εν λόγω πόλης, όπου, μετά το σεισμό του 2008, δεν υπάρχει πλέον κέντρο κράτησης. Δεν υπήρχε πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη και τα κελιά δεν απολυμαίνονταν. Λόγω αυτών των ελλείψεων, η κατάσταση της υγείας του είχε επιδεινωθεί και παρουσίασε πνευμονία η οποία θα μπορούσε να εξελιχθεί σε φυματίωση.

45. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι οι ισχυρισμοί περί κακομεταχείρισης πρέπει να στηρίζονται από προσήκοντα αποδεικτικά

στοιχεία. Για την αξιολόγηση αυτών των στοιχείων, το Δικαστήριο εφαρμόζει την αρχή της απόδειξης «πέρα από οποιαδήποτε εύλογη αμφιβολία». Εν τούτοις, μία τέτοια απόδειξη μπορεί να προκύψει από μία δέσμη ενδείξεων ή μη αποκρούμενων τεκμηρίων, επαρκώς σοβαρών, συγκεκριμένων και συγκλινόντων (*Enea κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 74912/01, § 55, CEDH 2009-...). Η κατανομή του βάρους της απόδειξης συνδέεται εγγενώς με την ιδιαιτερότητα των γεγονότων, την φύση του διατυπωθέντος ισχυρισμού και το δικαίωμα της Σύμβασης που διακυβεύεται (*Nachova και λοιποί κατά Βουλγαρίας* [GC], αρ. 43577/98 και 43579/98, §147, CEDH 2005-VII).

46. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η προβλεπόμενη από τη Σύμβαση διαδικασία δεν προσφέρεται πάντοτε για μία αυστηρή εφαρμογή της αρχής *affirmanti incumbit probatio* (το βάρος της απόδειξης φέρει εκείνος που προβάλλει τον ισχυρισμό) διότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, μόνο η εναγόμενη κυβέρνηση έχει πρόσβαση σε πληροφορίες ικανές να επιβεβαιώσουν ή αντικρούσουν τέτοιους ισχυρισμούς. Το γεγονός ότι η Κυβέρνηση δεν προσκομίζει τέτοιες πληροφορίες χωρίς να δίδει μία ικανοποιητική αιτιολογία ως προς τούτο μπορεί να επιτρέψει να συναχθούν συμπεράσματα ως προς το βάσιμο των ισχυρισμών του προσφεύγοντος (*Ahmet Özkan και λοιποί κατά Τουρκίας*, αριθ. 21689/93, § 426, 6 Απριλίου 2004, *Khoudoyorov κατά Ρωσίας*, αριθ. 6847/02, § 113, CEDH 2005-X (αποσπάσματα)).

47. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να διαχωρίσει την παρούσα υπόθεση από την επικαλούμενη από την Κυβέρνηση απόφαση *Štruckle και λοιποί κατά Σλοβενίας*, και στην οποία το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκόμιζαν κανένα στοιχείο ικανό να αποδείξει ότι είχαν διαπραχθεί παραβιάσεις σε βάρος τους ή ότι δεν είχε ληφθεί υπόψη ένα αίτημα για παροχή ιατρικής ή ψυχολογικής βοήθειας.

48. Εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν παραπονείται μόνο για την προσωπική του κατάσταση όπως στην προαναφερόμενη υπόθεση *Štruckle και λοιποί*, αλλά ισχυριζόταν ότι θιγόταν προσωπικά από το γεγονός ότι κρατήθηκε για ορισμένη περίοδο σε κελιά διαφορετικών αστυνομικών τμημάτων ενόψει της απέλασής του υπό συνθήκες οι οποίες έχουν ήδη

αποτελέσει αντικείμενο επαναλαμβανόμενων κριτικών από την πλευρά της CPT σχετικά με τον υπερπληθυσμό, την υγιεινή και την πρόσβαση σε φυσικό και τεχνητό φως.

49. Το Δικαστήριο σημειώνει εν τούτοις ότι ο προσφεύγων κρατήθηκε από τις 19 Απριλίου έως τις 3 Ιουνίου 2010 σε τρία διαφορετικά αστυνομικά τμήματα για τα οποία η Κυβέρνηση δεν παρέχει καμία συγκεκριμένη πληροφορία. Σημειώνει, ειδικότερα, ότι το άρθρο 66 § 6 του διατάγματος 141/1991 προβλέπει ότι δεν επιτρέπεται η κράτηση υποδίκων ή καταδίκων στα αστυνομικά κρατητήρια με εξαίρεση τον απολύτως αναγκαίο πριν την μεταγωγή στο σωφρονιστικό κατάστημα χρόνο και εφόσον δεν είναι δυνατή η απευθείας μεταγωγή σε αυτό, κάτι που συντάσσεται εξάλλου με τις συστάσεις της CPT σύμφωνα με τις οποίες οι προς απέλαση αλλοδαποί δε θα πρέπει να διαμένουν σε αστυνομικά τμήματα. Επιπλέον, το Δικαστήριο δεν μπορεί να συνάγει από το άρθρο 6 της υπουργικής απόφασης 4803/13/7/18.26/6/1992 ότι οι αλλοδαποί μπορούν να κρατούνται σε αστυνομικά τμήματα για περιόδους πολλών εβδομάδων εν αναμονή μίας ενδεχόμενης απέλασης. Όπως υπογράμμισε η CPT στη δημόσια δήλωση της 15^{ης} Μαρτίου 2011 σχετικά με την Ελλάδα, ενώ οι αρχές είχαν βεβαιώσει ότι θα έθεταν τέλος στη διοικητική κράτηση παράνομων αλλοδαπών σε αστυνομικά τμήματα και συνοριακά φυλάκια και ότι στο μέλλον αυτά τα άτομα θα τοποθετούνταν σε κέντρα κράτησης ειδικά σχεδιασμένα για αυτόν τον σκοπό, οι εγκαταστάσεις των αστυνομικών τμημάτων και των συνοριακών φυλακίων φιλοξενούσαν έναν ολοένα μεγαλύτερο αριθμό παράνομων αλλοδαπών σε ακόμα χειρότερες συνθήκες.

50. Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι το γεγονός της διατήρησης του προσφεύγοντος υπό παρατεταμένη κράτηση στα κρατητήρια της Αστυνομικής Διεύθυνσης Πατρών και του 4^{ου} και 5^{ου} αστυνομικού τμήματος της εν λόγω πόλης τού προκάλεσε μία σημαντική ταλαιπωρία και αναλύεται σε εξευτελιστική μεταχείριση, υπό την έννοια του άρθρου 3 της Σύμβασης (βλέπε, *Kaja κατά Ελλάδας*, αριθ. 32927/03, § 50, 27 Ιουλίου 2006, *Shchebet κατά Ρωσίας*, αριθ. 16074/07, § 91, 12

Ιουνίου 2008 και Σιάσιος και λοιποί κατά Ελλάδα, αριθ. 30303/07, § 33, 4 Ιουνίου 2009).

51. Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση αυτής της διάταξης.

52. Επιπλέον, λαμβανομένων των πιο πάνω συλλογισμών σχετικά με το ζήτημα της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, το Δικαστήριο καταλήγει ότι το Κράτος ομοίως δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από το άρθρο 13 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 §§ 1 ΚΑΙ 4 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

53. Ο προσφεύγων παραπονείται για τον μη νόμιμο χαρακτήρα της θέσης του υπό κράτηση καθώς και για την αναποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου της κράτησης. Επικαλείται το άρθρο 5 §§ 1 και 4 της Σύμβασης, διατάξεις των οποίων τα εφαρμοστέα τμήματα έχουν ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν και την ασφάλειαν. Ουδείς επιτρέπεται να στερηθή της ελευθερίας του ειμή εις τας ακόλουθως περιπτώσεις και συμφώνως προς την νόμιμον διαδικασίαν:

(...)

στ) εάν πρόκειται περί νομίμου συλλήψεως ή κρατήσεως ατόμου επί σκοπώ όπως εμποδισθή από του να εισέλθῃ παρανόμως εν τη χώρα, ή εναντίον του οποίου εκκρεμεί διαδικασία απελάσεως ή εκδόσεως.

(...)

4. Παν πρόσωπον στερούμενον της ελευθερίας του συνεπεία συλλήψεως ή κρατήσεως έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, ίνα τούτο αποφασίση εντός βραχείας προθεσμίας επί του νομίμου της κρατήσεώς του και διατάξῃ την απόλυσίν του εν περιπτώσει παρανόμου κρατήσεως.»

A. Επί της αιτίας της ελκόμενης από το άρθρο 5 § 1 σχετικά με τη νομιμότητα της θέσης υπό κράτηση

1. Επί του παραδεκτού

54. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

2. Επί της ουσίας

55. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η κράτηση του προσφεύγοντος προβλεπόταν από το νόμο και ότι η νομιμότητα αυτής εξετάσθηκε από δικαστήριο κατά τη διάρκεια διαδικασίας στην οποία ο προσφεύγων εκπροσωπείτο από δικηγόρο. Κατόπιν της απόρριψης της δεύτερης αίτησης ακύρωσης κατ'εφαρμογή του άρθρου 76 § 5 του νόμου αριθ. 3386/2005, ως όμοιας με την πρώτη που είχε ήδη απορριφθεί, ο προσφεύγων παραιτήθηκε από τη διαδικασία ακύρωσης και αναστολής της απέλασης. Ο προσφεύγων αφέθηκε ελεύθερος μετά τη νοσηλεία του, όταν η πρόεδρος του διοικητικού πρωτοδικείου έκανε δεκτή την τρίτη αίτησή του που υποβλήθηκε στη βάση του άρθρου 76 § 5.

56. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η κράτησή του ήταν αυθαίρετη λόγω α) των περιστάσεων υπό τις οποίες συνελήφθη, β) της κατάστασης της υγείας του, γ) της διάρκειας της κράτησής του σε συνδυασμό με τις συνθήκες αυτής, δ) του γεγονότος ότι από τις 27 Μαΐου 2010 έως τις 3 Ιουνίου 2010, οι αρχές δεν προέβησαν σε καμία ενέργεια ενόψει της απέλασής του.

57. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι αν και ο γενικός κανόνας που εκτίθεται στο άρθρο 5 § 1 είναι ότι κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην ελευθερία, το εδάφιο στ) της διάταξης αυτής προβλέπει μία εξαίρεση επιτρέποντας στα Κράτη να περιορίζουν την ελευθερία των αλλοδαπών μέσα στα πλαίσια του ελέγχου της μετανάστευσης. Όπως το Δικαστήριο

έχει ήδη διαπιστώσει, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεών τους δυνάμει της Σύμβασης, τα Κράτη απολαμβάνουν του «αναντίρρητου δικαιώματος να ελέγχουν κυριαρχικώς την είσοδο και την παραμονή των αλλοδαπών στο έδαφός τους» (*Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 15 Νοεμβρίου 1996, § 73, *Recueil* 1996-V, *Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 13229/03, § 64, CEDH 2008-...).

58. Σε ό,τι αφορά τη «νομιμότητα» μίας κράτησης, συμπεριλαμβανομένης της τήρησης της «νόμιμης διαδικασίας», η Σύμβαση παραπέμπει κατά βάση στην εθνική νομοθεσία και καθιερώνει την υποχρέωση τήρησης τόσο των ουσιαστικών όσο και των δικονομικών κανόνων. Εν τούτοις, η τήρηση του εθνικού δικαίου δεν επαρκεί: το άρθρο 5 § 1 απαιτεί επιπλέον τη συμμόρφωση κάθε στέρησης της ελευθερίας προς τον σκοπό της προστασίας του ατόμου από τις αυθαιρεσίες (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Witold Litwa κατά Πολωνίας*, αριθ. 26629/95, § 78, CEDH 2000-III).

59. Από τη νομολογία τη σχετική με το άρθρο 5 § 1 στ) προκύπτει ότι προκειμένου να μην χαρακτηριστεί αυθαίρετη, η εφαρμογή ενός τέτοιου μέτρου κράτησης πρέπει να γίνεται καλή τη πίστει. Πρέπει επίσης να συνδέεται στενά με τον σκοπό που αφορά την παρεμπόδιση ενός ατόμου να εισέλθει παράνομα στη χώρα. Επιπλέον, ο τόπος και οι συνθήκες κράτησης πρέπει να είναι κατάλληλα. Αν και οι συνθήκες αυτές μπορεί ενίοτε να εμπίπτουν στο πεδίο της Σύμβασης, δεν μπορούν καταρχήν να επηρεάσουν τη «νομιμότητα» μίας στέρησης της ελευθερίας (*Amuur κατά Γαλλίας*, 25 Ιουνίου 1996, § 43, *Recueil* 1996-III και *Bizzotto κατά Ελλάδας*, 15 Νοεμβρίου 1996, § 34, *Recueil* 1996-V). Τέλος, η διάρκεια της κράτησης δεν πρέπει να υπερβαίνει την εύλογη προθεσμία που είναι αναγκαία για την επίτευξη του διωκόμενου σκοπού (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Saadi*, § 74).

60. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η στέρηση της ελευθερίας του προσφεύγοντος βασιζόταν στο άρθρο 76 του νόμου αριθ. 3386/2005 και στόχευε στο να διασφαλίσει τη δυνατότητα εκτέλεσης της απέλασής του. Επιπλέον, κανένα στοιχείο του φακέλου δεν επιτρέπει την αμφισβήτηση της καλής πίστης των εθνικών αρχών στην επίδικη διαδικασία

απέλασης. Είναι αλήθεια ότι ο προσφεύγων αμφισβητεί την ορθότητα των λόγων που επικαλέστηκαν οι αρμόδιες αρχές, ήτοι το ενδεχόμενο διαφυγής. Ωστόσο, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, μέσα στα πλαίσια του άρθρου 5 § 1 στ), στο μέτρο που ένα άτομο κρατείται μέσα στα πλαίσια μίας διαδικασίας απέλασης, δεν απαιτούνται συγκεκριμένοι εύλογοι λόγοι για την αιτιολόγηση της αναγκαιότητας της κράτησης, για παράδειγμα προκειμένου να εμποδισθεί ο ενδιαφερόμενος από το να διαπράξει κάποιο αδίκημα ή να διαφύγει (βλέπε πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Chahal*, § 112).

61. Σε ό,τι αφορά τη διάρκεια της κράτησης, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, στο πλαίσιο του άρθρου 5 § 1 στ), μόνο η διεξαγωγή της διαδικασίας απέλασης δικαιολογεί μία στέρηση της ελευθερίας στη βάση αυτής της διάταξης και σε περίπτωση που η διαδικασία δε διεξάγεται με την απαιτούμενη επιμέλεια, η κράτηση παύει να είναι δικαιολογημένη (*Gebremedhin [Gaberamadhien] κατά Γαλλίας*, αριθ. 25389/05, § 74, CEDH 2007-...). Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η απέλαση του προσφεύγοντος κατέστη αδύνατη από τις 7 Μαΐου 2010, ημερομηνία κατά την οποία το διοικητικό πρωτοδικείο διέταξε την αναστολή εκτέλεσης της απόφασης αριθ. 616 της 22 Απριλίου 2010 καθώς και της απόφασης ης 29^{ης} Απριλίου 2010 του γενικού αστυνομικού διευθυντή της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, και παρέμεινε αδύνατη έως τις 27 Μαΐου 2010, ημερομηνία κατά την οποία ο προσφεύγων παραιτήθηκε από τη διαδικασία ακύρωσης της απόφασης που εκκρεμούσε ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Πατρών.

62. Σημειώνει, επιπλέον, ότι ο προσφεύγων κρατήθηκε, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, στα κρατητήρια της Αστυνομικής Διεύθυνσης Πατρών και σε εκείνα του 4^{ου} και του 5^{ου} αστυνομικού τμήματος της εν λόγω πόλης, υπό συνθήκες ασύμβατες προς το άρθρο 3 της Σύμβασης. Παραπέμπει ως προς τούτο στους συλλογισμούς του κατά την εξέταση της αιτίας στη βάση αυτού του άρθρου.

63. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η κράτηση του προσφεύγοντος μεταξύ 7 και 27 Μαΐου 2010 δεν ήταν «νόμιμη» υπό την

έννοια του άρθρου 5 § 1στ) της Σύμβασης και ότι υπήρξε παραβίαση αυτής της διάταξης.

B. Επί της αιτίας της ελκόμενης από το άρθρο 5 § 4 σχετικά με την αναποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου της κράτησης

1. Επί του παραδεκτού

64. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

2. Επί της ουσίας

65. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων έκανε χρήση όλων των ενδίκων μέσων που πρόσφερε η ελληνική έννομη τάξη για να εκθέσει τα αιτήματά του. Τα εν λόγω ένδικα μέσα είναι επαρκή και αποτελεσματικά και η απόρριψή τους εν προκειμένω οφειλόταν στον αβάσιμο χαρακτήρα των ισχυρισμών του προσφεύγοντος όπως προκύπτει από την λεπτομερή αιτιολογία των σχετικών δικαστικών αποφάσεων. Έπεται ότι το προβλεπόμενο από το άρθρο 76 του νόμου αριθ. 3386/2005 ένδικο μέσο, ήτοι η διατύπωση αντιρρήσεων κατά της κράτησης, είναι αποτελεσματικό υπό την έννοια του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης.

66. Ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι είχε πρόσβαση στα υφιστάμενα ένδικα μέσα μόνο αφού απέκτησε τη συνδρομή δικηγόρου. Παρά το γεγονός ότι η εν λόγω δικηγόρος αμφισβήτησε τη νομιμότητα της κράτησης, το διοικητικό πρωτοδικείο δεν εξέτασε αυτή την αιτίαση. Ακόμη και μετά την προσωρινή διαταγή αναστολής εκτέλεσης της απέλασης, αυτός δεν αφέθηκε ελεύθερος. Το διοικητικό πρωτοδικείο περιορίστηκε κάθε φορά σε μία εξέταση του κινδύνου διαφυγής.

67. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη αποφανθεί πολυάριθμες φορές επί του ζητήματος της αποτελεσματικότητας του δικαστικού ελέγχου

της θέσης υπό κράτηση με σκοπό την απέλαση όπως υφίστατο κατά την περίοδο των πραγματικών περιστατικών (βλέπε, μεταξύ άλλων, *S.D. κατά Ελλάδας*, αριθ. 53541/07, 11 Ιουνίου 2009, *Tabesh κατά Ελλάδας*, αριθ. 8256/07, 26 Νοεμβρίου 2009, προαναφερόμενη απόφαση *A.A. κατά Ελλάδας*, *Rahimi κατά Ελλάδας*, αριθ. 8687/08, 5 Απριλίου 2011, προαναφερόμενη απόφαση *R.U. κατά Ελλάδας*, *Efremidze κατά Ελλάδας*, αριθ. 33225/08, 21 Ιουνίου 2011). Έκρινε ότι οι ανεπάρκειες του εσωτερικού δικαίου ως προς την αποτελεσματικότητα του εν λόγω ελέγχου δεν μπορούσαν να συμφιλιωθούν με τις απαιτήσεις του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης.

68. Το Δικαστήριο δε διακρίνει κάποιο λόγο για να απομακρυνθεί από αυτό συμπέρασμα στην προκειμένη υπόθεση. Σημειώνει, συμπληρωματικά προς τις προηγούμενες υποθέσεις, ότι ο προσφεύγων έκανε χρήση του προβλεπόμενου στην παράγραφο 5 του άρθρου 76 ενδίκου μέσου και ότι η πρόεδρος του διοικητικού πρωτοδικείου αποφάνθηκε σε σύντομο χρόνο επί των τριών αιτήσεων ακύρωσης που κατέθεσε ο προσφεύγων. Εν τούτοις, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η απόφαση αναστολής εκτέλεσης του μέτρου της απέλασης δεν θεωρήθηκε ως νέο στοιχείο που θα μπορούσε να δικαιολογήσει την ακύρωση της απόφασης κράτησης όταν η πρόεδρος του διοικητικού πρωτοδικείου αποφάνθηκε στις 11 Μαΐου 2010 επί της πρώτης αίτησης ακύρωσης.

69. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ως εκ τούτου την παραβίαση του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

70. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει

στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

71. Ο προσφεύγων αξιώνει 15.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υποστηρίζει ότι υπέστη. Υπογραμμίζει ότι οι κακές συνθήκες κράτησης και η επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του τον αποδυνάμωσαν και του προκάλεσαν πόνο σε τέτοιο βαθμό που παραιτήθηκε ο ίδιος από διαδικασίες τις οποίες είχε κινήσει προκειμένου να απελαθεί στην Αλβανία και να σταματήσουν τα βάσανά του. Υπογραμμίζει επίσης ότι πριν από τη σύλληψή του, διέθετε άδεια διαμονής την οποία ετοιμαζόταν να ανανεώσει και ότι η κράτησή του τον εμπόδισε να εργασθεί.

72. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπερβολικό και αυθαίρετο. Υπογραμμίζει ότι με ποσοστό ανεργίας κοντά στο 20% στην Ελλάδα, κάθε άλλο παρά σίγουρο είναι ότι ο προσφεύγων, ακόμα κι αν υποτεθεί ότι θα είχε ανανεώσει εγκαίρως την άδεια διαμονής του, θα μπορούσε να κερδίσει ένα τέτοιο ποσό δουλεύοντας για δύο ή τρία χρόνια. Το να χορηγηθεί στον προσφεύγοντα ένα τέτοιο ποσό θα σήμαινε ότι δε λαμβάνεται υπόψη η σημερινή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας, θα οδηγούσε σε αδικαιολόγητο πλουτισμό του ενδιαφερομένου και θα περιόριζε τις πιστώσεις που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη βελτίωση των συνθηκών για τις οποίες αυτός παραπονείται. Η διαπίστωση παραβίασης θα αποτελούσε μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

73. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο προσφεύγων υπέστη μία ηθική βλάβη λόγω της παραβίασης των δικαιωμάτων του που εγγυώνται τα άρθρα 3, 13, 5 §§ 1 και 4 της Σύμβασης. Αυτή η ηθική βλάβη δεν επανορθώνεται επαρκώς από τις διαπιστώσεις παραβίασης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, το Δικαστήριο θεωρεί ότι πρέπει να χορηγηθεί στον προσφεύγοντα το ποσό των 12.000 ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

74. Ο προσφεύγων ζητεί ομοίως 2.539,65 ευρώ, τα οποία αναφέρει αναλυτικά, για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου.

75. Η Κυβέρνηση παρατηρεί ότι ο προσφεύγων υποβάλλει δικαιολογητικά μόνο για το ποσό των 828,80 ευρώ. Συνεπώς, το αίτημά του πρέπει να γίνει δεκτό μόνο ως προς το ύψος αυτού του ποσού.

76. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ένας προσφεύγων μπορεί να επιτύχει την καταβολή των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του μόνο στο μέτρο που αποδεικνύονται η πραγματικότητά τους, η αναγκαιότητά τους και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα προσκομιζόμενα από τον προσφεύγοντα δικαιολογητικά σχετίζονται με τη διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων στην κατοχή του και της νομολογίας του, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει στον προσφεύγοντα το ποσό των 1.500 ευρώ για το σύνολο των εξόδων.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

77. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.
3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.

4. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 § 1 της Σύμβασης.

5. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης.

6. Αποφαίνεται

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά

i) 12.000 (δώδεκα χιλιάδες) ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη,

ii) 1.500 (χίλια πεντακόσια) ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος από τον προσφεύγοντα, για έξοδα και δικαστική δαπάνη,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσανζηθούν με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσανζημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

7. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 17 Ιουλίου 2012, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος